

ללמוד מתוך שינה

ליופיה ואמר "אעבדך שבע שנים ברחל", וא"כ כל הזמן שנתעכב היה ברצונו ולכך נענש כנגדו. ואולי אפשר לומר שגם יעקב במחשבתו ובדרגתו הרגיש שלא כל שהותו היתה בשלמות שליחות הוריו ולכן חסר לו בשימוש אביו, ואולי מה שהמדרש מביא שחשש דווקא לשימוש אביו אינו משום שרבקה כבר נפטרה, כי במשך השנים כן היתה חיה והיה ראוי לחשוש גם לשנים שלא שימש אותה, אלא כי שליחות אמו היתה להתרחק מעשו עד שירגע, ורואים שאינו נרגע, ורק שליחות אביו היתה להנשא, ואולי בזה היתה חסרה שלימות השליחות כמו תירוץ הרבינו בחיי.

וניתן עדיין להקשות שכנראה גם בעבור לאה לבן היה דורש מיעקב לעבוד, וגם אם עבודתו הנוספת על רחל לא היתה נצרכת לציוויו של יצחק, וגם אם שנות עבודתו עבור שכר אינן כלולות, לכל הפחות שבע שנים כן היו כדי לקיים את הציווי, ועוד שבנבואה היה ידוע שרחל היא זיווגו, וזה שהשדלת להתחתן איתה לכתחילה לכאורה היה נדרש, כך ששבע השנים הראשונות היו בכל מקרה נצרכות על מנת להתחתן איתה. ויוצא מכאן יסוד גדול: מעשיו של האדם נמדדים על פי כוונותיו, אם כוונת האדם בעת ביצוע המעשה לא היתה שלמה, כל המעשה אינו בשלמות, כך למרות ששבע השנים הראשונות היו נצרכות לקיום הציווי של יצחק, כיוון שהמחשבה על פי פירושו של הרבינו בחיי לא היתה שלמה ושנות העבודה היו למטרה שאינה הציווי, מה שהוכח בשבע השנים הבאות שכבר לא נצרכו לציווי ובכל זאת עבד אותן, גם הן נכללו בשנות העונש של היעלמות יוסף, והן כנראה שגרמו לפחד של יעקב לקראת פגישתו מחדש עם עשיו.

אמר המגיד מדובנא על הפסוקים בפרק הראשון בתהלים, שדוד המלך אמר על הצדיקים "אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים וכו' והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פרוי יתן בעתו ועלהו לא יבול" אך לא כן הרשעים כי "אם כמוץ" וכו' והסביר שהכוונה בזה היא ההבדל בין אכילת הצדיק לאכילת הרשע, כי הצדיק אוכל לשובע נפשו למען ילך בכח ההוא ללמוד ולעבוד עבודת הקודש שעליו, ואם כן פעולת אכילתו הוא ענין נעתק אל הנפש לדברים שבקדושה, ואם כן כמו עבודתו וצדקתו עומדת לעד, כן הסיבה אל עבודתו גם היא קיימת, כי קיים מאמר "בכל דרכיך דעהו" עד שתוכל לתאר סעודת תלמיד חכם "עץ חיים היא למחזיקים בה". לא כן אכילת הרשע כי כל עסקיו וסעודותיו נעתקות אל הגוף ויחדו יסופו תזרם רוח תשיאם, וזה שאמר "והיה כעץ" בכל משך הווייתו (של הצדיק) הוא עושה פירות לתורה, ועוד גם זאת ועלהו לא יבול, היא מליצה על הדברים שהוא עוסק להברות את גופו להיות שומר לפרי, גם על זה לא יקופל שכרו "וכל אשר יעשה יצליח".

יכולים שני אנשים לפעול את אותן הפעולות, לאחד יחשבו למצוות ולהועיל לנפשו לנצח נצחים, והשני מעשיו ירדו לטמיון. ועד כדי כך מגיעים הדברים, שעל כניסה של מחשבה זרה יעקב אבינו סמל השלימות פחד שכל שנותיו יעמדו לו לרועץ מול עשיו. ובידינו הדבר כשאנו פועלים האם אנו עושים מתוך מטרה של עבודת ה' או לא.

במכתב בהול שהגיע למעונו של הגאון רבי יצחק זילברשטיין כותב קצין בכיר בגזרת עזה לעמוד ההוראה על כך שהמלחמה בעזה היא קשה מאד ומסוכנת, וברוך השם יש להם סייעתא דשמיא, אך הם רואים בחוש בלילות שיש לצערנו אבדות גדולות, ומדי לילה נהרגים עוד ועוד חיילים הי"ד, ומשחקרו את הנושא הבינו כי בין השעות 23:00 בלילה עד 5:00 לפנות בוקר, חסרים שעות של לימוד ותפילה על ידי האברכים ובחורי הישיבות, וכידוע תורה מגנא ומצלא, ועל כן פנה לרב זילברשטיין שיעורר את הציבור להתפלל וללמוד בלילות שלא יהיו אבדות בנפש, ושיצליחו במלחמה.

עמוד ההוראה בתשובתו, המתפרסמת בקובץ 'ווי העמודים וחשוקיהם' (חודש חשוון תשפ"ד), כותב: "ודאי שמצוה גדולה למי שיכול ללמוד או להתפלל בשעות קטנות אלו, ומצוה גדולה על כל בית כנסת להתארגן ולארגן כולל של אנשים שיש להם את האפשרות לכך שילמדו ויתפללו בבית הכנסת בשעות הלילה" והוסיף כי ישנם כאלה שלא יכולים להיות ערים בלילה, ולכן יש עצה אחרת, שבשעה שהולכים לישון, יקראו קריאת שמע על המיטה בכוונה גדולה, ויכוונו שהולכים לישון לא להנאת עצמם אלא אך ורק כדי שיהיה להם כח ללמוד תורה למחרת, ושינה זו עצמה נחשבת זכות לעם ישראל כמו שלומד ומתפלל, ומועילה מאד להרבות זכויות במלחמה.

בסוף הפרשה הקודמת לאחר שיעקב מקבל את ברכתיו של יצחק ומעורר את כעסו של עשיו, רבקה מורה לו להתרחק עד יעבור זעם. גם יצחק מורה ליעקב לצאת, אך עושה זאת כדי שילך לחפש שידוך אצל משפחת רבקה. בפרשתנו יעקב עושה כמצות הוריו, יוצא מבתים ומגיע לבית לבן והסיפור ידוע על רצונו להתחתן עם רחל, עבודתו שבע שנים, רמאות לבן שמחתנו עם לאה, עבודתו שבע שנים נוספות עבור רחל, לידת אחד עשר שבטים ושוב רמאות לבן במשכורתו של יעקב, עד שיעקב עם נשותיו ובניו עוזבים את בית לבן בדרך חזרה לארץ ישראל.

שבוע הבא נראה כי לקראת הגעתם לארץ מתכוון יעקב לפגישתו מחדש עם עשיו לאחר עשרים ושנים שנה ורוצה לפייסו, ואמר המדרש: אמר רב שמואל בר נחמן, בוא וראה בצדיקים כמה מתיראים מן החטא, שאחר כל הבטחון וההבטחות שהבטיח הקב"ה את יעקב אבינו, היה מתירא מעשו ושלח לפני מלאכים. ולמה היה מתירא? אמר זה עשרים ושנים שנה שלא ראיתי את אבי ולא שימשתי אותו, שמא יגרום החטא ויעמוד עלי ויהרגני, שעמד לפני אבי ושירתו.

וקשים דברי המדרש, יציאתו של יעקב מבית יצחק ורבקה היה בגלל ציווים, רבקה שציוותה עליו ללכת כדי שיתרחק מעשו, ויצחק שציווה אותו כדי שיתחתן עם בנות לבן, אם כן, כל שהותו רחוק מהוריו היא בגדר כיבוד הורים כיון שזה היה רצונם, ועל מה הגיע הפחד ליעקב על כך שלא שימשם? וכן למה חושש דווקא על שימוש אביו ולא על שימוש אמו? ושואל עוד הרבינו בחיי למה נענש כנגד שנים אלה בפרישת יוסף ממנו לשנים עשרה שנה?

ומתרץ הרבינו בחיי כי דעתם של יצחק ורבקה היתה שיקח את לאה ויחזור מיד כשישלח בשבילו, אבל הוא נתן עיניו ברחל הקטנה

